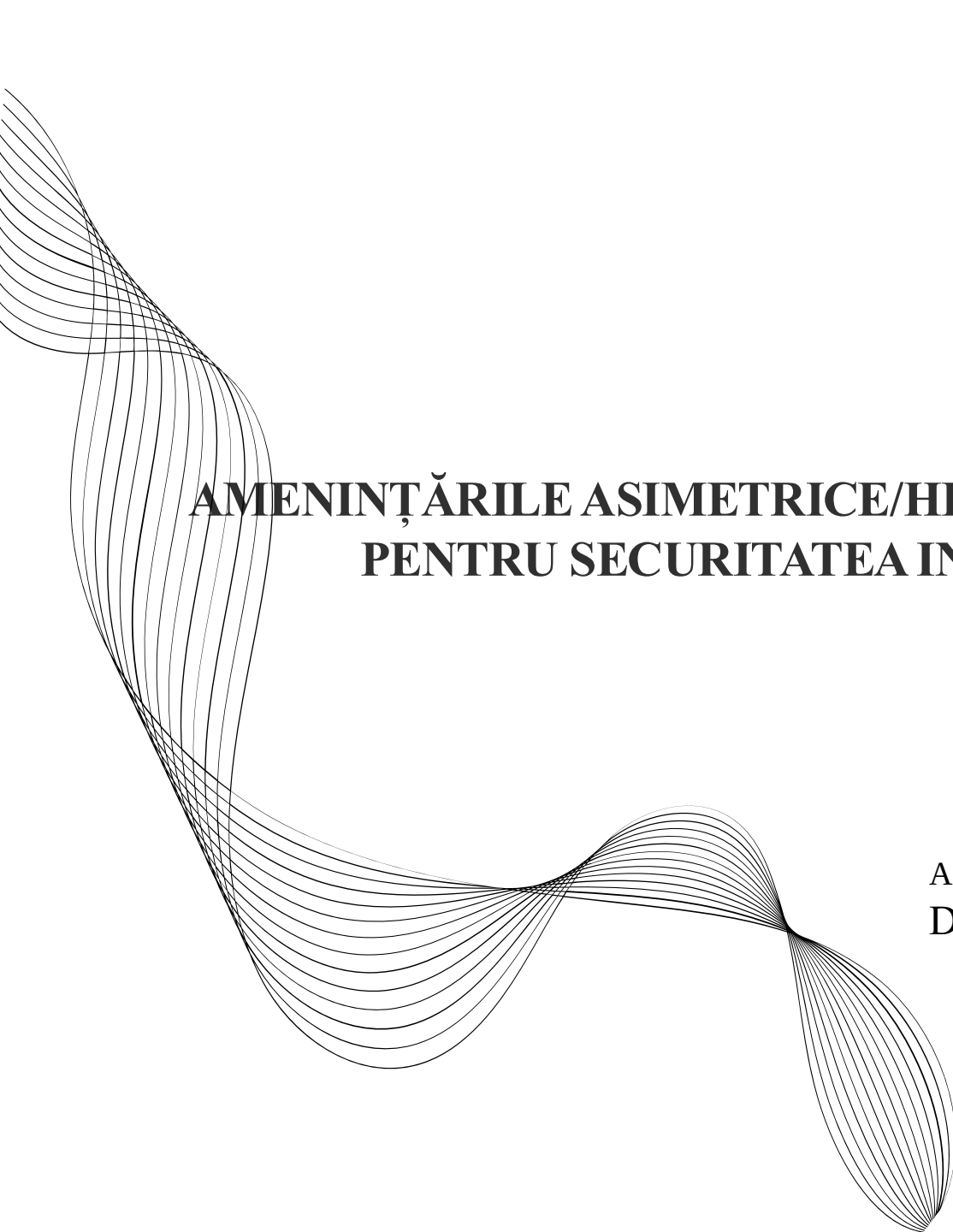

AMENINȚĂRILE ASIMETRICE/HIBRIDE: NOI PROVOCĂRI PENTRU SECURITATEA INTERNAȚIONALĂ

Autor: Busuncian Tatiana
Dr., conferențiar universitar

Unități de conținut

- 1. Riscurile asimetrice: abordări de concept. Tipologia amenințărilor asimetrice.**
- 2. Amenințarea de tip hibrid – definire conceptuală. Tipuri de amenințări hibride.**
- 3. Amenințările/provocările hibride: domenii de implicare.**
- 4. Impactul amenințărilor hibride asupra securității internaționale**

Riscuri și amenințări

În prezent, securitatea și apărarea națională se confruntă continuu cu presiunea exercitată asupra lor de riscurile și amenințările generate și/sau alimentate de globalizare, fenomenele demografice mondiale și naționale, schimbările climatice, conflictualitatea datorată competiției actorilor statali și non statali pentru resurse naturale. Riscurile și amenințările cărora trebuie să le facă față zi de zi securitatea și apărarea națională sunt de o mare diversitate ca natură, forme de manifestare, dimensiuni și caracteristici. Astfel, se poate vorbi de riscuri și amenințări generale în materie de securitate și apărare, cunoscute și împotriva cărora se pot lua măsuri eficace de prevenire și/sau limitare a efectelor nedorite. Pe lângă acestea, există și se afirmă cu putere amenințări numite asimetrice și hibride.

Riscuri și amenințări

Definirea termenului de securitate este o acțiune ce comportă numeroase riscuri. Identificarea adevăratelor riscuri și amenințări este indispensabilă pentru a evita ca indivizii și comunitățile să fie ghidate prin temeri ce nu sunt realmente fondate. Trebuie luat în calcul caracterul ambivalent al termenului, care explică discuțiile privind natura sa, și mai ales operaționalitatea sa.

Securitatea poate să se definească pe o bază obiectivă sau subiectivă. Dintr-un punct de vedere subiectiv, securitatea traduce o redusă probabilitate de daune asupra valorilor proprii, în timp ce într-un sens obiectiv, termenul desemnează absența fricii ca aceste valori să fie atacate.

Pentru a înțelege mai bine această definiție, este important de știut că valorile proprii sunt valori care au fost socialmente construite și reificate. Aceasta poate fi, de exemplu, **viața, proprietatea, suveranitatea națională, identitatea națională, echilibrul de mediu.**

Amenințări asimetrice

Asimetria „constă în refuzarea regulilor luptei impuse de adversar, astfel făcând orice operații imprevizibile”. Aceasta implică folosirea forței concomitent cu utilizarea forțelor neprevăzute cu acest efect, arme împotriva cărora mijloacele de apărare nu sunt mereu adaptate, metode ce refuză războiul convențional și se fondează pe efectul surpriză. Obiectivul fiind să exploateze slăbiciunile adversarului său pentru a-și maximiza efectul de distrugere.

Amenințările asimetrice acoperă o largă gamă de moduri de acțiune (terorism mai ales) sau de probleme de securitate (trafic ilicit de exemplu). Ele pot emana de la un stat, folosind o strategie indirectă, sau entități non-statale cu obiective și activități variate. Este vorba în toate cazurile de a evita contactul direct cu puterea militară națională sau de coaliție, alegând să lovească pe neașteptate obiectivele mai puțin apărate.

Amenințări asimetrice

Actualmente, se vorbește despre **noi pericole la adresa securității naționale, regionale și globale**. Printre aceste noi pericole se află cele pe care analiștii le numesc **amenințări asimetrice**. Această expresie desemnează mijloacele sau tacticile folosite de state, grupuri teroriste sau indivizi pentru a executa atacurile împotriva inamicilor mai puternici, evitând o confruntare directă. Acțiunile în chestiune vor căuta să evite avantajele adversarului și să-i exploateze slăbiciunile. Perspectiva de a fi confruntat cu aceste amenințări netradiționale pune numeroase provocări comunităților de apărare occidentale, în special în termeni de protecția forțelor.

Găsirea modalităților de protejare eficace a personalului desfășurat împotriva acestor factori asimetrici ocupă locul central în gândirea strategilor militare care încearcă să-și pregătească forțele armate să ducă operații pe câmpul de luptă al viitorului.

Spre deosebire de pericolul aparent al războiului convențional, pericolul atacului asimetric nu se diminuează de o manieră semnificativă în timpul operațiilor altele decât războiul. Asimetria este prin natura sa imprevizibilă, și ea ar putea fi mai răspândită în operațiile armate altele decât războiul pentru că absența marilor unități de luptă ar putea sugera slăbiciunea și vulnerabilitatea adversarilor dornici să folosească atacuri asimetrice.

Categorii de amenințări asimetrice

Amenințările asimetrice pot fi regrupate în trei mari categorii:

- *operații de informații;*
- *arme de distrugere în masă;*
- *operații netradiționale*
- ***operații de informații*** - Toate țările sunt dependente de sistemele de informații. Calculatoarele sunt folosite în toate domeniile de activitate, de la cele mai simple sarcini cotidiene până la aproape toate domeniile de activitate, cum sunt comunicațiile, energia, finanțele.

Operațiile de informații pot lua trei feluri de forme:

- *atacuri împotriva infrastructurilor* (de exemplu: atacuri împotriva rețelelor informatice, război electronic, distrugere fizică);
- *înșelăciune* (de exemplu: operații de propagandă în mijloacele de comunicare publice, difuzare de informații false etc.);
- *operații psihologice* (de exemplu, luarea de ostatici sau distribuirea de pamflete, difuzarea e emisiuni radio sau de televiziune ori folosirea altor media pentru a semăna frica și descurajarea).

Categorii de amenințări asimetrice

A doua categorie de amenințări asimetrice:

Armele de distrugere în masă (ADM). Riscurile ce provin de la ADM pot fi:

- *Nucleare;*
- *Bacteriologice;*
- *Chimice;*
- *Radioactive.*

A treia categorie de ameninșări asimetrice – operațiuni netradiționale.

Acest tip de operații cuprinde folosirea de tactici neconvenționale și locuri relativ inedite pentru a ataca adversarul:

folosirea de tactici și terenuri noi;

nesupunerea civilă;

folosirea terorii.

Amenințări hibride:

La momentul actual, securitatea și apărarea națională se confruntă cu un nou tip de amenințări, și anume amenințările hibride. Caracterul hibrid al noilor amenințări de securitate trebuie văzut pe cel puțin două planuri:

- *organizațional*: altfel spus, apelul la amenințările hibride nu este apanajul actorilor non-statali. Dimpotrivă, și actorii statali folosesc amenințările hibride atunci când situația și condițiile o impun;
- *metodelor și mijloacelor folosite de beligeranți*: beligeranții utilizează orice metodă de luptă și orice mijloc ce le asigură atingerea obiectivelor stabilite, fie că este vorba de cel de natură convențională, fie de cele neconvenționale. De obicei, toți actorii fac acest lucru combinându-le rapid și în funcție de nevoile obținerii succesului scontat în acțiunile întreprinse.

Amenințări hibride:

Conceptul de amenințare hibridă este un amalgam sofisticat de activități fără restricție. O amenințare hibridă este caracterizată prin conducerea descentralizată, activități militare și non-militare simultan întrebuințate, combinarea tradiționalului, asimetricului, acțiunilor teroriste și metodelor criminale disruptive, condițiilor de mediu operaționale complexe, toate cu intenția de a folosi timpul și spațiul pentru a realiza decizia adecvată situației.

Potrivit opiniei lui Frank Hoffman, conceptul de amenințări hibride este valid pentru că reprezintă:

- un concept ce descrie evoluția la un moment a caracterului conflictului;
- o construcție pentru ce provoacă gândirea convențională curentă și clasificările intelectuale binare ce definesc acum dezbaterile în domeniu;
- un concept ce accentuează și întărește lărgimea spectrul conflictului uman;
- un concept ce ridică conștientizarea riscurilor potențiale și informează asupra dezbaterii continue a dispozitivului militar de amenințare.

Impactul amenințărilor hibride asupra securității internaționale

Adversarii hibridi exploatează lacunele în drept și complexitatea actelor juridice, pentru a-și desfășura activitatea în limitele legale și spații reglementate. Exploatează legal pragul de limitare a responsabilității și sunt pregătiți pentru a comite încălcări grave ale legii sub acoperire legală, de fapt, o ambiguitate legală. Ei neagă hibriditatea operațiunilor, cu scopul de a crea o zonă juridică gri în care aceștia pot funcționa în mod liber. Asimetria reglementărilor juridice este o provocare pentru dreptul internațional și dreptul național.

La nivelul instituțiilor de stat, sectorului ONG-ist, al experților locali se constată o percepție difuză a ceea ce numim amenințări hibride, înțelegerea și definirea clară, modul în care acestea diferă de cele „non-hibride”. Pentru ca o amenințare să fie de natură „hibridă” trebuie să fie produsul mai multor modalități de a-și amenința sau de a-și ataca ținta propusă.

Se constată lipsa sincronizării politicilor de securitate sectoriale și naționale, interne și externe, orientate spre tendințele regionale și globale, aplicarea instrumentelor interne pentru a răspunde adecvat amenințărilor hibride.

IMPACTUL AMENINȚĂRILOR HIBRIDE ASUPRA SECURITĂȚII INTERNAȚIONALE

În Republica Moldova există un număr excesiv de documente de politici (peste 300 de documente de politici și numărul acestora continuă să crească), care adesea se suprapun sau se contrazic, pentru domenii de politici prea înguste, nefiind corelate cu strategiile sectoriale de bază și integrate în procesele de planificare bugetară, care nu sunt monitorizate corespunzător și nici evaluate corect, iar responsabilitățile între partenerii de implementare nu sunt clar repartizate.

Amenințările hibride au luat o asemenea amploare și diversitate, încât este necesară o abordare coordonată la nivel internațional. Ceea ce rezultă din analiză este faptul că orice strategie de succes de combatere a amenințărilor hibride nu se va concentra pur și simplu pe sectoare specifice, ci ar trebui mai degrabă să caute să reunească aceste sectoare pentru un răspuns strategic general. Acest lucru necesită consolidarea instituțiilor, legături strânse cu guvernele, informații credibile în timp util și, mai ales, judecată politică. Amenințările hibride sunt dificil de detectat, se pot derula într-o anumită regiune, iar impactul poate fi resimțit la nivel global.

SARCINI DE AUTOEVALUARE

- **Dezvoltați capacități de analiză critică, de a sintetiza noile generații de riscuri de securitate internaționale;**
- **Evaluați și gestionați riscurilor asociate cu amenințările asimetrice, cum ar fi războaiele hibride, propaganda, dezinformarea;**
- **Identificați, argumentați și dezvoltați soluții viabile pentru promovarea securității și menținerea unui climat de stabilitate la nivel regional și global;**
- **Estimați noile concepte în cultura de securitate în fața diversificării și intensificării amenințărilor de securitate.**

TEME PENTRU LUCRUL INDIVIDUAL

- **Amenințările hibride: o analiză comparativă a conceptelor și definițiilor.**
- **Amenințările asimetrice în secolul XXI: evoluție, caracteristici și implicații.**
- **Războiul hibrid în Ucraina: o analiză a tacticilor și strategiilor utilizate.**
- **Amenințările hibride în spațiul cibernetic: studiu de caz al atacurilor cibernetice recente.**
- **Dezinformarea ca armă hibridă: analiza campaniilor de dezinformare în contextul conflictelor recente.**
- **Amenințările hibride și reziliența națională: strategii de contracarare.**
- **Cooperarea internațională în combaterea amenințărilor hibride: rolul organizațiilor internaționale.**
- **Impactul amenințărilor hibride asupra democrațiilor: vulnerabilități și contramăsuri.**
- **Amenințările hibride și politica de apărare a Uniunii Europene: provocări și perspective.**

BIBLIOGRAFIE

Duțu Petru. **Amenințări asimetrice sau amenințări hibride: delimitări conceptuale pentru fundamentarea securității și apărării naționale.** Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2013.

https://cssas.unap.ro/ro/pdf_studii/amenintari_asimetrice_sau_amenintari_hibride.pdf

Sterpu Vladimir. Politica națională de securitate a Republicii Moldova în contextul amenințărilor și războaielor hibride. Studiu de politică publică. Chișinău 2021. https://soros.md/wp-content/uploads/2022/07/9_Studiu-de-politici-publ-Am-si-Razb_final_compressed.pdf